

LETS

Pohádka nebo skutečnost?

Alena Suchánková, 2005

Milí přátelé,

dostávají se Vám do rukou informace o místním výměnném obchodním systému LETS. Tato zkratka se dá přeložit také jako „systém místní zaměstnanosti a výměnného obchodu“. Tolik suchá definice. Teď se pokusím zodpovědět tu spoustu otázek, která vás pravděpodobně napadla po shlédnutí titulní strany tohoto textu.

Zkusím si je představit:

„To je zas nějaký podvod! Kdo za tím stojí?“

„Cože? Určitě je to zas nějaká pyramida nebo letadlo. Kdopak se napakuje tentokrát?“

„Úvěr bez úroku, bez ručitele a v neomezené výši? To nemůže fungovat!“

„Na to vám neskočím, je to protizákonné!“

S podobnými otázkami jsem se setkala, když jsem kvůli právě vznikající místní skupině LETS vyhledala poprvé právníka. Po půl hodině trpělivého vysvětlování se dotyčný „profesionál“ najednou uvolnil, rozzářil a pronesl pro mě památnou větu: „To by byla paráda, kdyby to tak fungovalo!“

Uplynulo pár let - a „ono“ to funguje. Během této doby se nám podařilo vzniklé otázky zodpovědět a hlavně všechno podstatné vyzkoušet. Protože je to opravdu „paráda“, chceme se o ni s Vámi podělit. K tomu je však třeba na všechny ty otázky nejdříve odpovědět.

OBSAH

1) Základní kámen aneb k čemu to vlastně je?.....	2
2) Funguje to? A jak vlastně?.....	7
3) HISTORIE LETS u nás.....	13
4) Jak začít s LETS.....	16
5) LETS v současné době.....	19
6) Právní rámec činnosti LETS.....	20

Kapitola 1) : Základní kámen aneb k čemu to vlastně je?

První LETS založil začátkem osmdesátých let Michael Linton v údolí říčky Comox v západní Kanadě. Byla to „první vlašťovka“, pokusila se řešit výzvy doby, v níž žijeme. V současnosti existuje v celém světě 2 600 místních skupin. Tato sociálně - ekonomická aktivita se nevyhýbá ani bohatým zemím, např. ve Velké Británii je 408 skupin. V naší republice fungují tři a na Slovensku čtyři skupiny LETS.

Principy místního výměnného obchodu jsou velmi jednoduché a vycházejí ze skutečných potřeb člověka. Tento systém dokáže naplňovat část našich potřeb nepeněžním způsobem a rozvíjí osobní dovednosti. Najít naplnění v něm mohou také všichni ti, kteří se v běžném životě stávají z nejrůznějších důvodů „ekonomicky neaktivními“.

Základem systému je to, že já, jako jednotlivec, člen nějaké místní komunity, mám určité dovednosti, které mohu ostatním nabídnout, a také věci, které nepotřebuji a můžu je někomu věnovat. Ve stejné situaci jsou všichni členové této komunity. Všichni také mají určité potřeby.

Dovedete si představit něco jednoduššího, než začít tyto věci a dovednosti mezi sebou vyměňovat a zároveň tak naplnit naše potřeby? Brání nám v tom něco?

Největší překážkou jsou potrhane vztahy v místě, kde žijeme. Svoji roli hrají také předsudky, neznalost odpovědí na právní a daňové otázky a pohodlnost.

Snažíme se tedy naše potřeby naplnit pomocí peněz, způsobem dnes běžným. Peníze nám však většinou chybí, nikdy jich není dostatek. Vydáme je za náklady spojené s bydlením, výživou, ošacením a dopravou.

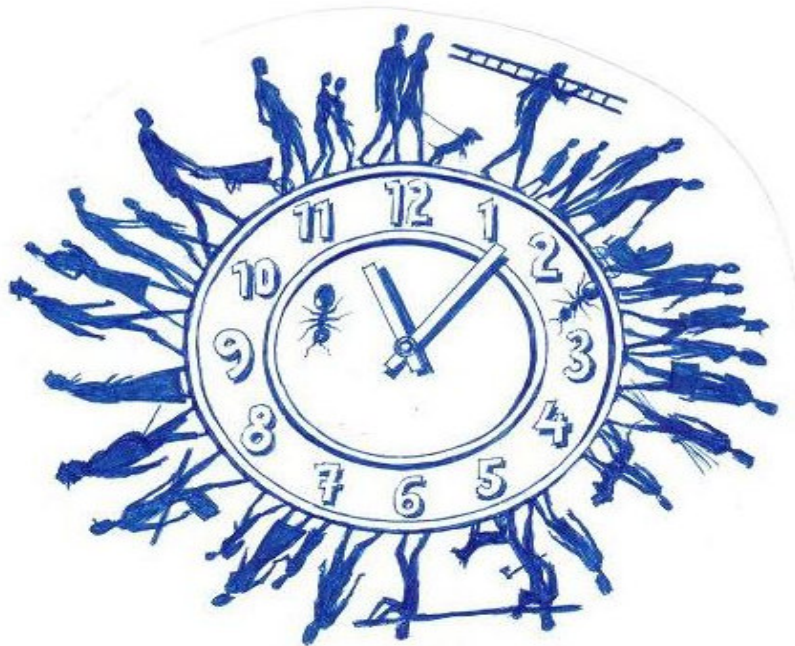
V dnešní ekonomické situaci je dost těžké důstojným způsobem uspokojit ty nejzákladnější potřeby. Obzvlášť, když chybí druhý plat, protože je živitel rodiny sám, partner nemocný nebo prostě „jen“ máte malé děti, kterým se chcete věnovat. LETS pomáhá tyto potřeby naplnit způsobem nezávislým na oficiálních penězích.

Naplnění základních materiálních potřeb však nemůže „civilizovaného člověka“ úplně uspokojit. Potřebujeme přece ještě nějakou rekreaci, náplň pro volný čas, přátele, pocit, že někam patříme a jsme užiteční... To všechno jsou možné předměty skupinové výměny -příležitosti, které nám nabízí LETS.

Je toho hodně, čím může LETS pomoci nám a místu, na kterém žijeme. Dobře organizovaná činnost skupiny LETS obnovuje vztahy mezi lidmi v obci nebo části města, ve které probíhá. Umožňuje lidem, které globální ekonomický systém vyřadil jako nepotřebné, stát se znovu užitečnými, a to způsobem, který vyhovuje jim i ostatním. LETS je příležitostí, která může pomoci obnovit ekonomiku na místní úrovni, snížit rizikovou a kriminální činnost a také najít lidi, kteří se chtějí spojit k dalším smysluplným aktivitám.

Souvislosti jsou však mnohem širší. Rozšíření **LETS** má celosvětový vliv na vývoj života směrem k trvalé udržitelnosti. Představuje chybějící článek naší soudobé demokracie: **aktivní občanskou společnost**, protiváhu globálního abstraktního ekonomického a finančního systému: **systém místní, konkrétní a nepeněžní**.

Na tomto místě bychom mohli skončit - já se psáním a vy se čtením. Má to však háček: slíbila jsem vám přece, odpovědi na vaše otázky.

Komu je to ku prospěchu?

Kdo za tím stojí? Kdo si zase napěchuje kapsy na úkor naivních důvěřivců?

To, že nás tyto otázky vůbec napadnou, je ilustrací doby, v níž žijeme. Ostražítost vůči snaze nás okrást, nedůvěra ve finanční a ekonomický systém, zneužívaný různými „podnikavci“ za účelem rychlého a snadného zbohatnutí, se stala součástí našeho životního stylu. Ať už si to přiznáme nebo ne, často máme obavy z fungování světa, systému, ve kterém žijeme. Je tak anonymní, složitý a abstraktní...

Mnozí z nás se v různých životních situacích setkali s tím, že je systém prostě vyškrtnul ze svého seznamu, jenom proto, že se chtěli poctivě postarat o svoje malé děti, nemocné členy rodiny nebo staré rodiče. Smůla, která znamená vystačit s životním minimem a status ekonomicky neaktivního vydědence společnosti. Sociální síť, která nenechá nikoho, kdo umí vyplnit příslušné formuláře, žít na ulici ani umřít hladem...

Pozoruhodný je samotný fakt, že sociální situace, v normálním lidském životě naprosto běžné jako péče o rodinu, nemoc nebo stáří, degradují zúčastněné na odpad společnosti. Připadá vám toto tvrzení příliš silné? Vyzkoušejte si to! Vždyť i naši přední politici veřejně přiznávají, že mít dítě je dnes sociální riziko.

Ti „šťastnější“, ekonomicky aktivní, mají „pouze“ noční můry z obavy o udržení pracovního místa, z druhotné platební neschopnosti svého zaměstnavatele, z krachu bank, ve kterých mají své úspory, z výše daňového zatížení, z růstu cen energií, ze stavu životního prostředí...

Je zajímavé, že nás málokdy napadne, ptát se potom, jaký to má smysl a komu je současný stav věcí ku prospěchu. V plném pracovním vytížení máme sotva čas se něčím takovým, jako je smysl našeho konání, zabývat. Ostatně informace, které říkají pravdu o ekonomických, sociálních a environmentálních skutečnostech tohoto světa, sotva najdeme v televizních reklamách nebo běžném denním tisku.

Ve shonu všedního dne užíváme malých radostí, které nám dávají pocit bezpečí a ujišťují nás o tom, že všechno se dá vyřešit, když budeme dostatečně bohatí. Všechno je vlastně v pořádku...

Něco málo ze statistik:

„60 % obyvatel této planety uspokojuje své potřeby relativně trvale udržitelným způsobem.

80 % ekologických škod způsobuje 1,1 miliardy nadměrných konzumentů.“

(*2 D.C. Korten, *Keď korporácie vládnu svetu*)

Ze sociologicko-ekologického hlediska je možné rozlišit tři skupiny obyvatel Země:

a) nadměrní konzumenti - 1,1 miliardy

- mají roční příjem víc než 7 500 USD na hlavu
- dopravují se automobily a letadly
- jedí stravu s vysokým obsahem tuku, kalorií a masa
- pijí vodu z umělých lahví a umělé osvěžující nápoje
- používají produkty, které se po použití odhazují
- produkují značné množství odpadu
- žijí v klimatizovaných prostorných jednorodinných domech
- oblékání je zaměřeno na image

b) střední konzumenti - 3,3 miliardy

- jejich roční příjem je 700-7 500 USD
- dopravují se na bicyklu, pěšky a pozemní veřejnou dopravou
- strava se skládá z obilnin, zeleniny a trochy masa
- pijí čistou vodu, čaj a kávu
- používají nebalené zboží
- recyklují odpady
- žijí ve skromných, přirozeně větraných domech ve velké rodině anebo víc rodin společně
- oblékají si praktické funkční šaty

c) vyloučení - 1,1 miliarda

- příjem menší než 700 USD
- doprava pěšky nebo na oslech
- nedostatečná strava
- znečištěná voda
- k topení a vaření používají místní biomasu
- neprodukují téměř žádné odpady
- žijí v chatrčích nebo pod holým nebem, obvykle jim chybí bezpečná střecha nad hlavou
- nosí obnošené šaty nebo hadry“

(*3 Alan Durning, *Asking How Much IS Enough*)

Pokud se nad těmito údaji chvíli zamyslíme, možná nás napadne, že se v naší zemi bezmála čtrnáct let po „demokratické revoluci“ pohybujeme směrem od středních konzumentů k nadměrným. Naše příjmy sice většinou nepřesahují onu bájnou hranici 7 500 USD ročního příjmu na osobu, zato velmi vynalézavé obchodní společnosti nás vydatně manipulují ke zvýšené spotřebě věcí, které jsme nikdy nepotřebovali a klidně bychom se bez nich obešli i do budoucna. Několik příkladů: umělohmotné plenkové kalhotky, voda, balená v plastových lahvích, energetické nápoje v plechovkách, mobilní telefony, automaty na kávu a polévky, levné rychlé občerstvení... Věci, které dělají náš život pohodlnějším, voňavějším, měkčím... Ušetříme s nimi čas a námahu. Za jakou cenu?

Kopírujeme modely, které ve „vyspělejších zemích“ už přestávají fungovat. Z neznalosti nebo pohodlnosti připouštíme, aby se do „našich supermarketů“

dostávaly geneticky manipulované potraviny, které ve fungujících tržních ekonomikách už na pulty nesmějí.

(*4 informace V. Vašků, tiskový mluvčí Greenpeace, 2. 3. 2002)

Uvědomujeme si, kam vlastně tak pospícháme? Do ráje nebo do pekla?

Možná si jenom nedovedeme představit, jak by to fungovat mělo, mohlo, a jak to někde už funguje.

Dejme slovo profesoru Davidu C. Kortenovi, zakladateli a prezidentovi Fóra rozvoje zaměřeného na lidi (The People - Centered Development Forum), aliance organizací a osob, usilujících o vytváření spravedlivých a udržitelných společností:

„Tady je jasně vidět, v čem spočívá tragédie, způsobená téměř padesáti lety unucovaného ekonomického růstu a rozvoje. Namísto budování společností, které by umožňovaly kvalitní život lidem, žijícím udržitelným způsobem, a pozvednutí chudých na úroveň středních konzumentů, začali jsme povzbuzovat nadměrné konzumenty, aby konzumovali ještě víc, s cílem, aby se ze střídmych konzumentů stali nadměrní, přičemž mnohé z nich jsme vyloučili na okraj společnosti, kde žijí jako vydědění. V rámci tohoto procesu jsme často ztížili život střídmych konzumentům tím, že jsme výrobní systémy, které kdysi uspokojovaly jejich potřeby, nahradili stavbami - jako jsou dálnice a nákupní centra, jež slouží spíš nadměrným konzumentům než konzumentům střídmych, kteří potřebují veřejnou dopravu a veřejné trhy.

Když slyšíme o nadměrném konzumu, většinou myslíme na to, že bychom měli být disciplinovaní a vzdát se mnohých věcí, které dělají náš život příjemným a pohodlným. Existuje však jedna mnohem přitažlivější možnost: svůj životní prostor a výrobní systémy uspořádáme tak, abychom zlepšili kvalitu našeho života a zároveň odstranili břemeno, kterým v současnosti zatěžujeme životní prostředí. Krok, který jsme spolu s Fran (mojí manželkou) udělali v roce 1992, když jsme se přestěhovali do New Yorku, mi pomohl jasněji vnímat tyto možnosti.

I když je obrovským problémem New Yorku vysoká kriminalita, chudoba a ostatní projevy nespravedlivosti moderního ekonomického života, přece jsme toto město nezakusili jako chladné a neosobní, jak jsme původně očekávali. Zjistili jsme, že toto město se skládá z množství etnicky různorodých čtvrtí a malých rodinných obchůdků, ve kterých pulzuje obrovská lidská energie a vitalita, kterou jsme jinde jen zřídkakdy zažili. New York má daleko k udržitelnému způsobu života a je tam mnoho věcí, které kazí kvalitu života jeho obyvatel, avšak pobyt v tomto městě nám odkryl mnohé nevyužívané možnosti.

Při vysoké hustotě obyvatelstva - v průměru 5 tisíc lidí na čtvercový blok domů obývaný více rodinami, fungující síti podzemního metra a obchody vzdálenými od většiny domů maximálně několik minut chůze, je spotřeba energie na hlavu v New Yorku poloviční oproti průměru Spojených států. Poprvé za čtyřicet roků nemáme auto. Já pracuji doma a moje manželka Fran dojíždí do práce metrem.

Víc než 90 % nákupů vykonáváme ve vzdálenosti tří ulic od našich dveří: je tady lékárna, železářství, elektronika, knihkupectví, potraviny, oděvy, domácí potřeby - všechno v dostatečném výběru. Pokud jde o moje kancelářské potřeby, hned na druhé straně ulice je ekologicky fungující tiskárna, za rohem je prodejna softwaru a na pět minut chůze jsou dvě papírnickví.

Také je tady velké množství restaurací všech myslitelných národních kuchyní a každé cenové skupiny, jazzový klub, divadlo, opera, taneční sály, výtvarná galerie, muzea, veřejné bezplatné koncerty a kluby zdraví - to všechno je lehkou přístupné metrem nebo pěšky. Ještě

i příroda se stává lehkou dostupnou, díky parkům a botanickým zahradám. Když máme chuť „vypadnout“ z města, sedneme na vlak nebo si pronajmeme auto v blízké

půjčovně. To, že nemáme auto, nás nejen neochuzuje, ale cítíme se mnohem svobodnější - žádné dojíždění po přeplněných cestách, žádné problémy s parkováním, přetahování s pojišťovnami či opravami aut. Díky tisícům dolarů, které takto každoročně ušetříme, se mohu konečně věnovat tomu, čemu chci, například můžu psát tuto knihu.

Zvlášť rádi máme farmářský trh na náměstí Union - ve vzdálenosti půl ulice od našeho bytu. Tady čtyři dny v týdnu prodávají svoje produkty lidé, kteří obhospodařují sousední malé farmy, mlékárny, vinné sklepy a domácí pekárny - vajíčka a drůbeží maso od slepic s volným výběhem, mléko od krav, kterým nepodávají růstové hormony, organicky pěstované ovoce a zeleninu, čerstvé maso a ryby bez aditiv a umělých hormonů. Většinu roku připravujeme jídlo z toho, co nakoupíme na tomto trhu. Díky tomu, že jíme výživné, chutné a chemicky neupravované jídlo, cítíme se zdravější, máme víc energie, lépe spíme a lépe nám to myslí. Jsme rádi, že tyto malé farmáře můžeme osobně poznat, a máme dobrý pocit z toho, že naše potraviny jsou pěstované ekologickým způsobem.

Protože čerstvé potraviny nosíme domů nezabalené a ve vlastní nákupní tašce, znamená to, že máme málo odpadu. Město recykluje konzervy, sklo, plastické hmoty a noviny. Každou sobotu a středu místní dobrovolnická organizace dělá sběr organického odpadu na kompostování. V současnosti jen velmi málo našich odpadků končí na skládce.

Celkově se dá říct, že žijeme zdravěji, šťastněji a ekologicky zodpovědněji než kdykoliv předtím - ne však proto, že bychom byli nějak hrdinsky ctnostní, ale proto, že místo, na kterém žijeme, je shodou okolností organizované způsobem, který to ulehčuje a dělá přirozeným. Tato zkušenost nám pomohla uvědomit si, jaký má dopad organizace na kvalitu našich společenských a environmentálních vztahů, a tím i našeho života. Ještě mnoho věcí je třeba udělat pro to, aby byl život v New York City snesitelnější a udržitelnější - počínaje zákazem vjezdu osobních automobilů do Manhattanu - ale to, co už máme, poukazuje na několik potencionálních možností.

Domysleme si jen do důsledku skutečnost, že většina břemene, kterým my, nadměrní konzumenti, zatěžujeme planetu, je způsobována používáním automobilů a letadel, konzumováním nezdravých potravin, produkovaných způsoby, které ničí zem a zanechávají v ní toxické zbytky, a používáním nadměrně balených produktů, které po použití zahazujeme. Bylo by opravdu těžké zřít se časově náročného dojíždění do práce po přeplněných dálnicích, ustavičného hluku, nejistoty pracovních míst, věcí, které nikdy nepoužíváme, šatů, které zřídka kdy nosíme, nezdravé a na tuky bohaté stravy, chemicky znečištěného ovoce a zeleniny, produktů, které mají minimální životnost, zbytečných obalů, unavujících služebních cest a energií neohospodárně plýtvajících domů a budov? A co vojenské aktivity, které se až z 30 % podílejí na globální degradaci životního prostředí? Byla by to až taková tragédie, kdybychom spory řešili nevojenskými prostředky?

Potřebujeme budovat ekologicky udržitelnou společnost, ve které by se dalo slušně žít. Často však zapomínáme na jednu důležitou věc, a to, že mnoho činů, které je potřeba uskutečnit, abychom se dostali do rovnováhy s možnostmi planety, je spíš výsledkem kolektivních než individuálních rozhodnutí. Když přijmeme a realizujeme správná rozhodnutí, potom zlepšení kvality našeho života bohatě kompenzuje naše případné oběti. Chtěl bych několika návrhy ilustrovat, co bychom měli udělat, aby se tři největší systémy -městský prostor a doprava, produkce potravin a zemědělství, spotřeba materiálu - staly ekologicky udržitelnými. V každém případě se zdá, že naše existující systémy se doteď vyvíjely podle potřeb korporací, a ne lidí. Změny, které musíme vykonat, abychom vytvořili zdravé společnosti, mohou sice způsobit těžkosti největším obchodním společenstvím, ale výrazně zlepšit kvalitu života lidí.“

(*2 D.C. Korten, Keď korporácie vládnu svetu)

Jak se vám tato vize líbí? Jakou má souvislost s LETS?

Odpověď je překvapující:

„Lidé vynášeli města na to, aby byla místem vzájemných lidských kontaktů. Smyslem měst je podporovat výměnu informací a zboží, budování přátelství a kultury, odevzdávání vědomostí a zručností bez toho, aby přitom lidé museli daleko cestovat.“
(*4 David Engwicht, Jak nazpět získat naše města)

LETS je prostředkem k tomu, aby naše města získala tyto funkce zpět.

Je jen potřeba chtít se vymanit ze začarovaného kruhu a pomoci si sami.

Kapitola 2): Funguje to? A jak vlastně?

Na národní, regionální i místní úrovni můžeme sledovat následující tendence, jejichž existence je stále nepopíratelnější:

- stupňující se závislost národního důchodu na exportních plodinách a zboží,
- zvyšující se dovoz zboží a energie zvenčí,
- zvyšující se nezaměstnanost a nevhodnost skladby zaměstnanosti,
- stále neadekvátnější místní kapitálová základna,
- stupňující se kulturní a politická homogenizace,
- stupňující se poškození životního prostředí.

Tyto tendence jsou přirozeným důsledkem dvou specifických vlastností všech národních peněžních systémů, to jest, konvenční peníze:

- jsou univerzálně přenosné,
- jsou produkovány a kontrolovány mimo místní komunitu.

Každá místní komunita, která spoléhá na takové vnější peníze, musí počítat s úpadkem místní produkce a se zvyšující se závislostí na exportním trhu. Komunita se tak stává stále zranitelnější kolísáním situace na světovém trhu, který je všeobecně mimo její jakoukoliv kontrolu. Většinu zmíněných negativních důsledků lze zabránit paralelním zavedením místních peněz, umožňujících obnovení vnitřních struktur komunity a stupňující se nezávislost základních životních struktur na situaci na světovém trhu, jakož i kompletní a neefektivnější využití všech místních zdrojů - především lidské iniciativy, zručnosti a aktivity.

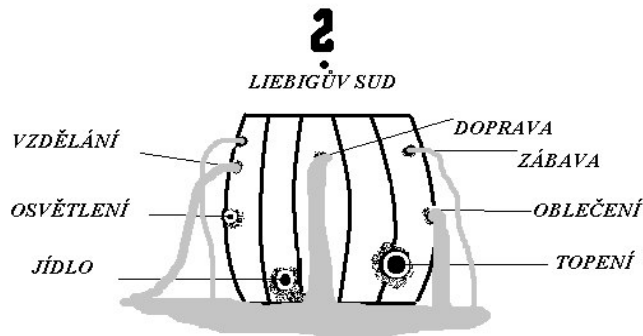
Tohoto cíle lze nejlépe dosáhnout zavedením místní měny ve formě LETSystém.

Účelem peněz je umožnit obchodování - konvenční peníze však nedovedou spojit ty, kteří mají potřeby, s těmi, kteří by ty jejich potřeby chtěli uspokojit.

Samotná existence nezaměstnanosti je nejlepším důkazem toho, že konvenční peníze nejsou dostatečně adekvátní.

Konvenční peníze aneb Hra nulového součtu

Představte si sebe sama jako děrované vědro. Máte jenom omezené množství vody - peněz, a tyto vytékají z otvorů ve dnu a v bocích. Vytékání ve dnu je konstantní, máte-li vůbec nějaké peníze: musíte neustále platit za stravu, ošacení, bydlení atd. Vytékání z bočních otvorů je aktuální jen tehdy, zvýší-li se hladina na určitou úroveň - to jsou výdaje za věci, které si můžete dovolit, když na ně máte.

Vaše vědro je plněno z různých více méně nespolehlivých zdrojů, které reprezentují vaše příjmy v zaměstnání, z prodeje věcí, z loterií, z vládních podpor a jiných zdrojů. Kdykoliv peníze z vašeho vědra vytečou, jsou v podstatě navždy ztraceny. Jelikož z vědra vytéká pořád, ale přibývá do něj problematicky, musíte neustále sledovat hladinu a dělat si s tím starosti, jako každý jiný.

Zdá se, že nikdo si nemyslí, že má dost.

Konvenční peníze a komunita

Děrované vědro platí i pro komunitu, včetně vesnice, regionu nebo národa. V komunitě existuje množství kaskád, kterými peníze tečou z jednoho vědra do druhého. Místní lidé jsou zaměstnáváni, a pak se nasbírané peníze roztékají do celého světa: někdo odjede na dovolenou, někdo si koupí výrobní zařízení, zboží nebo potraviny z dovozu.

Každá komunita existuje jen díky těžce udržované rovnováze mezi příjmy a výdaji. Odtud pramení maximální snaha po exportu ke zvýšení příjmů a omezení místní spotřeby, aby peníze mohly cirkulovat. Je to stejné, jako kdybychom se snažili udržet krevní tlak krvácejícího pacienta kontinuální transfuzí.

Tato zvyšující se závislost na exportu radikálně znetvoří priority. Od národu k provincii, od města k vesnicím jsme svědky neustálého výprodeje naší duše ve prospěch světového trhu. Je to docela pochopitelné, protože peníze jsou krví ekonomiky, a komunita by šla do skutečného šoku, kdyby ztratila moc krve.

Dojde-li to tak daleko, že ve městě zbude jen pár zaměstnání, napětí mezi těmi, co mají, a těmi, co nemají, může být velice dramatické. Celkem harmonická komunita z dobrých časů se náhle změní ve smečku bojujících vlků.

Typické krátkozraké řešení je pokus donutit zbytek světa k tomu, aby se rozhodl utratit své peníze u nás, a nikoliv někde jinde. Následkem je zpravidla ještě větší znetvoření ekonomických, sociálních, politických i ekologických poměrů komunity. Inteligentní normy jsou konfrontovány s nadějí, že budou obnoveny, když se ekonomika zotaví... Ale co to znamená zotaví?

Konvenční peníze mají dvě vlastnosti, které je dělají neefektivními pro udržení životaschopné místní komunity. Konvenční peníze, jelikož jsou univerzálně distribuovatelné, nemají nejmenší tendenci zůstat v jakékoliv komunitě. A za druhé,

konvenční peníze, které jsou základní životodárnou krví ekonomiky, jsou řízeny z center, které jsou ke komunitě vnější.

Kombinace těchto dvou faktorů způsobuje nadměrnou závislost komunity na vnějších okolnostech, které jsou mimo její kontrolu. Komunity ovládané tímto způsobem mají tendenci stát se pouhými geografickými územími, bez nejmenší vlastní infrastruktury, která by odrážela jejich vlastní osobitý výraz.

Nicméně je naprosto možné vytvořit specifické místní peníze, které zabezpečují dodávku peněz místní komunitě jednoduše proto, že platí jenom uvnitř dané komunity, a proto o ně nikdo mimo místní komunitu ani nestojí.

Organismus je definován svou kůží - hraniční vrstvou, která selektivně umožňuje přechod jen některých substancí, zabraňujíc ve vstupu jiným. Čím je organismus složitější, tím více se jeho činnost soustřeďuje na procesy, které probíhají v jeho nitru. Jediná kůže, kterou má dnes komunita k dispozici, jsou dopravní náklady. Od půlky minulého století se dopravní náklady neustále snižovaly, s důsledkem kompletní závislosti dnešních komunit na světovém trhu, a následným důsledkem zavedení primitivních a neefektivních místních ekonomických procesů. Potřebujeme novou kůži.

Chce to změnu aneb Lokální peníze

Když má komunita své vlastní peníze, plná zaměstnanost může být zabezpečena každému, kdo chce pracovat a dovede dělat něco, co komunita požaduje. Nemusí dále docházet k situaci, že jsou zaměstnání, která je nutno provádět, a není možnost provádět je jenom proto, že na to nejsou peníze. Toto je přirozený důsledek nutné recirkulace místních peněz. Konvenční peníze by v takovém případě udělaly přesně opak - odtékaly by ven k nejlevnějšímu vnějšímu zdroji práce nebo zboží. Komunita, která má svou vlastní měnu, je schopná udržet si svou vlastní tvář a svůj vlastní směr vývoje a je minimálně ovlivnitelná vnějšími událostmi.

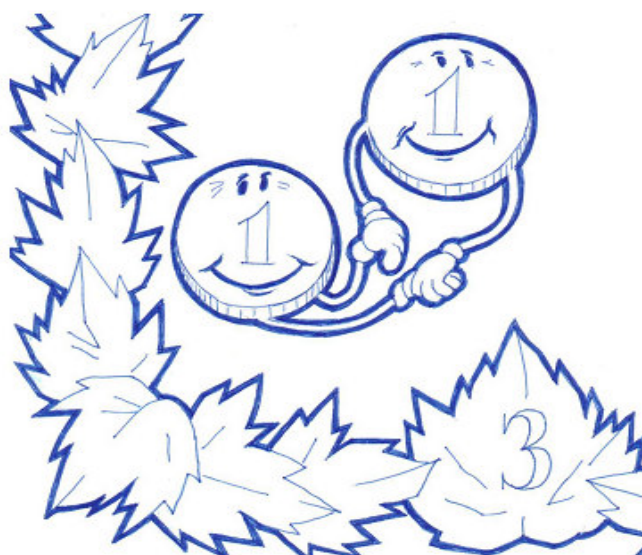
Osobní peníze

Peníze jsou užitečné jenom tehdy, když je lidé za užitečné pokládají. Užitečnost peněz znamená, že ten, kdo prodává, má důvěru, že za obdržené peníze koupí něco, co má hodnotu a co potřebuje.

Zdá se, že všeobecně bylo zapomenuto, že peníze jsou jen slibem, že za ně bude vrácena jistá hodnota. Jsme ochotni obchodovat na základě těchto slibů, jsou-li garantovány vládami, které patří k nejméně spolehlivým institucím.

Je zajisté daleko rozumnější založit peněžní systém na slibu individuálních lidí, kteří tvoří samotnou komunitu. Navrhovaný slib neznámá, že slíbíme komunitě vrátit za zboží nebo služby, které jsme obdrželi, hotovost. Víme, že takový slib by příliš závisel na vnějších okolnostech, které jsou mimo naši kontrolu. Ale slib, že za obdržené služby nebo zboží nabídneme v budoucnosti nějaké jiné služby nebo zboží, se dá porušit jen trvalou neochotou dělat cokoliv, nebo když zemřeme - což je vlastně totéž.

Kdybyste mohli dát své slovo, a tím vytvořit peníze, které by začaly cirkulovat v komunitě, podporujíc ostatní lidi, přičemž byste je mohli kdykoliv vydělat zpět, dávajíc tím dalším stejnou šanci, jaká na počátku byla dána vám, proč byste to neudělali?

LETSystemy

Definice: LETSystem je samořízený ekonomický systém, který umožňuje svým členům vydávat a kontrolovat své vlastní peníze uvnitř tohoto uzavřeného systému.

V podstatě je LETSystem podobný bance, a být členem LETSystemu. je stejné, jako mít otevřeno další bankovní konto. Členská konta drží „růžové“ koruny, což jsou peníze hodnotou ekvivalentní státním českým nebo slovenským korunám, ale na LETS konta nikdy žádné skutečné peníze uloženy nejsou, a stejně tak z nich žádné skutečné peníze nejsou vybírány.

Všechny účty začínají s nulovým kontem a členové můžou obchodovat v „růžových“ korunách jenom s dalšími členy systému. System je tímto způsobem neustále v rovnováze, přičemž nutně někteří členové mají konto v plusu, a někteří v mínusu.

Toto vytváří místní recirkulující měnu, její efektivnost je určena následujícími dohodami:

- nikdo nemá povinnost obchodovat v této měně
- každý člen má právo poznat zůstatek a obrat každého jiného člena
- úroky se neúčtují ani na pozitivní, ani na negativní zůstatky
- administrativní náklady se účtují ve vnitřní měně z členských účtů na základě použití systému

LETSystemy jsou samostabilní a mohou být použity bez nejmenšího rizika finanční ztráty. Náklady na spuštění systému jsou minimální a administrativní náklady jsou plně kryty systémem od počátku, a to minimálním zlomkem obratu. Administrativa je jednoduchá a nevyžaduje speciální zaškolení.

Henry Ford řekl, že dobré inženýrství vyžaduje „zjednodušovat věci a dodat jim lehkost“.

Pokládáme LETSystem, jak je výše popsán, za nejjednodušší a nejlehčí zatím vynalezenou formu vzájemného brání a dávání, tedy obchodování, na světě.

LETSystem je možné zavést kdekoliv, máte-li alespoň osobní počítač, případně telefon. LETSystem již byl prakticky otestován v průběhu asi deseti let v několika stech aplikacích a prokázal jak mnohostranné pozitivní účinky na místní komunitu, tak svou ekonomickou životaschopnost.

Peníze jsou informačním systémem, který užíváme k umožnění lidské spolupráce.

LETSystem doplňuje konvenční peněžní systém, aby se umožnilo využití maxima lidských, technických i přírodních zdrojů místní komunity v čase, kdy jsou opravdu zapotřebí a kdy schází konvenční peníze k jejich realizaci.

Umožníme-li dodatečně individuálním osobám, aby mohly emitovat další peníze, zabezpečíme tím vybalancování ekonomiky na místní úrovni podle jejich skutečných okamžitých potřeb.

Toto by bylo velice nepraktické v systému papírových peněz, ale lze to lehce aplikovat pomocí počítačové sítě.

Když export zaostává za importem, vznikne nedostatek peněz a lidé začnou ztrácet své živobytí.

Množství peněz v oběhu, jejich inicializační distribuce a tendence k akumulování, otázky krytí, inflační tendence, problémy padělání a ztráty, vysoké udržovací náklady, to všechno jsou tak závažné problémy, že většina vlád vydávání místních peněz zakazuje přímo zákonem.

Důkladné ověření LETSystemu. ukázalo, že tento výše uvedenými problémy vůbec netrpí, a že jeho operace nejsou v rozporu se zákony kteréhokoliv státu.

LETSystem (zkratka je odvozena z původního anglického názvu **Local Employment and Trading System**, což znamená „systém místní zaměstnanosti a obchodování“), je samořízený ekonomický systém, který umožňuje svým držitelům účtů vydávat a kontrolovat vlastní peníze, obíhající uvnitř tohoto uzavřeného systému.

Základní charakteristiky

- 1) LETSystem udržuje pro své členy systém bankovních účtů virtuální měny, vztahující se k místní úřední měně.
- 2) Všechny účty začínají s nulovým kontem, nejsou na ně uloženy žádné peníze ani žádné peníze nejsou emitovány.
- 3) LETSystem jedná jenom z pověření držitele účtu, z kterého je prováděna kreditní platba na účet někoho jiného.
- 4) Obchodování v LETSystemu je naprosto dobrovolné.
- 5) Držitelé účtů mají právo znát zůstatky a obraty na účtech ostatních členů.
- 6) Na zůstatky na účtech se nevyplácí žádné úroky.
- 7) Administrativní náklady vedení účtů se inkasují přímo z účtů na základě stanovených poplatků podle užití systému.

Dohoda držitelů účtů

- 1) LET System je nezisková agentura, která je pověřencem držitelů účtů, kteří ji řídí. Agentura zabezpečuje výměnu informací a záznamovou službu, skrze které uživatelé systému mohou provádět vzájemné obchody podle svých přání.
- 2) Držitelé účtů budou ochotni realizovat obchody v různých korunách.
- 3) Agentura převede růžové koruny z jednoho účtu na druhý jen na požádání toho držitele účtu, který provádí platbu.
- 4) Agentura může zamítnout zaznamenat platbu, která se jí zdá nevhodná nebo podezřelá.
- 5) Placení daní z obchodů a činností uskutečněných skrze LETSystem je povinností držitelů účtů a agentura nemá povinnost daně vybírat nebo daňové úřady o účtech informovat.
- 6) Agentura neručí za kvalitu, stav a hodnotu věcí a služeb, které jsou v LETSystemu vyměňovány.

7) I když všechny informace o účtech, kromě jejich zůstatku a obratu, jsou pokládány za osobní a důvěrné, agentura nemůže zaručit, že zůstanou utajeny, a taky nemůže být volána k odpovědnosti za případný únik těchto informací.

8) Agentura je autorizována zatížit účty držitelů správnými poplatky stanovenými řídicí radou LETSystému.

9) Agentura může zastupovat členy LETSystému při vymáhání jejich práv, dojde-li k porušení pravidel LETSystému některým z členů.

Všechny tyto dohody musí být držiteli účtů dodržovány, má-li se systém kvalifikovat jako LETSystém. Každý LETSystém si může nazvat svou peněžní jednotku podle svého přání. Pro účely tohoto překladu se virtuální peníze LETSystému budou nazývat „růžové koruny“ nebo prostě „růžové“.

Poznámky k definici

Kreditní převody mezi držiteli účtů a periodické vydávání informačních tiskovin jsou jediné nutné účetní operace LETSystému. Tyto operace lze provádět pomocí počítače nebo ručně. Měnová jednotka LETSystému by měla hodnotou odpovídat místní státní měnové jednotce, aby oceňování služeb a zboží mezi členy bylo přirozené a aby LETSystém navazoval na existující státní peněžní systém co nejpřesněji.

Všem účastníkům systému musí být naprosto zřejmé, že vnitřní peníze LETSystému nemají samy o sobě naprosto žádnou vlastní hodnotu. Nikdy nejsou emitovány a není je možné zviditelnit převodem na hotovost.

Velikost systému, jakož i množství aktivit, které v něm proběhnou, budou limitovány celkem přirozeně samotnými členy - jejich vzájemným oceněním jeden druhého a jejich vzájemnou ochotou a důvěrou. Distribuce a vývoj daného LETSystému bude proto všeobecně probíhat v měřítku zeměpisně nebo biologicky definovaného regionu, případně jakékoliv uzavřené komunity.

Účet může být pozitivní, když daný člen vydělal více, než k danému dni utratil: takový účet je „v kreditu“.

Stejně tak může být účet negativní, když člen obdržel k danému dni od systému více než přispěl: takový účet je " v debetu".

Ekonomika systému je očividně neustále v rovnováze, protože suma všech kreditních účtů se musí v každém okamžiku rovnat sumě všech debetních účtů. Při devalvaci systému mohou prodělat jenom ti členové, jejichž účty jsou v kreditu.

Každý individuální člen systému tak účinně vyrábí komunitě peníze tím, že je buďto vydělá, nebo jejich vydělání umožní někomu jinému.

Kreditní platby jsou dobrovolné a není možné je vymáhat násilím, stejně tak jako není možné násilím vymáhat splacení debetu. Nicméně pravidla hry umožňují systém zabezpečit různými dohodnutými pravidly, která umožní snížit rizika zneužití systému na minimum.

Debet na účtu je příslibem splatit svůj dluh vůči komunitě jako celku, nikoliv vůči kterémukoli z členů osobně, takže žádný z členů nemá právo na nikom vymáhat jakoukoliv činnost proti jeho vůli.

LETSystém tak nabízí novou etiku obchodování, která taky umožňuje, aby sám vymáhal od svých členů jen tolik poplatků, kolik je jich k chodu systému zapotřebí. LETSystém je svou konstitucí neziskovou organizací a mzdy administrativního aparátu jsou stanoveny podle platných tržních cen bez nároků na zisk. Poplatky jsou taky stanoveny individuálně na základě osobního použití systému, takže systém jako celek nijak ziskuchtivost neumožňuje.

Několik příkladů

Jiří kácí dřevo. Petr je svářeč, potřebuje dříví, ale nemá peníze. Jiří však nepotřebuje nic svařit. V tomhle bodě končí většina bártrových transakcí.

Jakkoliv, jsou-li Jiří a Petr členy LETSystému, pak Jiří doručí Petrovi dříví, Petr zvedne telefon a nahlásí LETS účtárně – „Ahoj, tady je Petr, číslo 48, prosím přidejte

Jiřímu, číslo 83, 300 růžových za dříví.“ Stav Jiřího účtu se zvýší o 300 korun a Petrův účet poklesne o 300 korun. Jiří obratem zaměstná tesaře, tesař se nechá ostříhat, koupí si od farmáře nějaké jídlo a nechá si ušít kalhoty. Farmář teď má peníze, aby si mohl objednat svářeče, takže Petr znovu může dělat a opět zvýší svůj účet.

A tak to jde dokola. Jednotka těchto výměn, růžová koruna, zůstává vždy tam, kde byla vydělána, umožňujíc kontinuitu činností komunity. Ultimátní zdroj bohatství komunity, to jest produktivní čas jejich členů, již nikdy nebude muset být promrhán tím, že nejsou peníze.

Marie potřebuje opravit brzdy na svém autě. Za součástky a daně opraváře jí tento účtuje státní koruny, které sám musí utratit za uvedené věci, a zbytek platí Marie v růžových.

Stejná situace nastane v případě, když se do LETSystému přidá nějaký soukromý podnikatel. Kupříkladu obchodník v maloobchodě. Běžná cena za nějaký pár bot je řekněme 500 korun; cena pro zákazníka, který je členem LETSystému, však bude jenom 300 korun plus 200 růžových, převedených z účtu zákazníka na účet obchodníka. Obchodník pak využije tento růžový kredit při svých transakcích s ostatními členy LETSystému, třeba na opravy, vyučování jazyků pro své děti a podobně. Každý obchodník si kreditní růžovou částku určuje sám tak, aby mohl pokrýt povinné platby státními penězi, ale získá stabilní klientelu členů LETSystému i s jejich službami, přičemž netratí naprosto nic. Každý podnikatel může tímto způsobem stabilizovat svůj podnik a zároveň obohatit LETSystém o vlastní nabídku služeb a zboží.

Majitel restaurace, jehož hrubé náklady jsou 60 % příjmů, může nabízet stravu za 70 % hotovosti a 30 % v růžových.

Účetní, nabízející účetní služby, s náklady v hotovosti 15%, může si dovolit nabízet své služby se ziskem i při 85% platby v růžových.

Čím více služeb a zboží daný LETSystém nabízí, tím výhodnější je obchodovat v růžových korunách a tím větší část ceny může být hrazena LETS kreditem. Postupně růžové koruny začnou mít stejnou váhu jako státní a vytvoří silnou místní infrastrukturu, zabezpečující pokrytí většiny základních potřeb přežití z vlastních zdrojů komunity. Tato ochranná „pokožka“ prospěje nejvíce místnímu zemědělství, a tím umožní všem místním členům LETSystému stabilní přežití bez ohledu na fluktuace světového trhu, jakož i minimální potřebu státních peněz nutných k pokrytí základních životních potřeb.

Silný LETSystém umožňuje organizování sbírek na dobročinné účely mnohem snadněji zejména v časech recese, kdy jsou nejvíce zapotřebí.

Někteří členové s pravidelnými vysokými příjmy v státních penězích mohou velice prospět své komunitě tím, že budou směňovat své nadbytky hotovosti výměnou státních peněz za růžové, čímž pomohou zejména těm členům, kteří mají vysoké kredity na růžových kontech, ale trpí nedostatkem hotovosti. Výměna růžových peněz za státní, dosáhla-li by více než 0,1 % obrátu systému, by mohla pokrýt ty nutné administrativní náklady, které vyžadují platby v státních penězích (telefony, elektřina, počítač apod.). Postupně by bylo možné aplikovat LETSystém ve všech místních aktivitách, včetně místní dopravy, komunikací, pojišťovnictví, bankovníctví, i v systému místních daní.

(*5 Upraveno podle originálních textů LETSystému, vyvinutého © 1992 E.T.Company Landsman Community Services Ltd., 375 Johnston Avenue COURTENAY B.C., V9N 2Y2 CANADA, tel. +1-604-338-0213 / 0214)

Kapitola 3): HISTORIE LETS u nás

V České republice vznikaly první místní obchodní systémy na konci devadesátých let dvacátého století.

Česká republika:

Letokruh

Region: České Budějovice a okolí
Vznik: únor 2000
Počet členů: 43 (v srpnu 2001)
Měna: žaludy
Kontakt: Letokruh u Nováků
Česká 28
370 01 České Budějovice
038 / 731 41 98
letokruh@email.com
<http://letokruh.webpark.cz/>

Poznámka: Letokruh lze přirovnat ke stromu, kde kmenem (tj. dubem, resp. „účetní centrálou“) je LETS spojující jednotlivé větve-členy. (Právě se slovem „větve“ se lze v pravidelně vydávaném měsíčníku setkat jako s oslovením členů.) Je vybaven programem pro evidenci obchodů.

Pražský LETS / Agentura GAIA

Region: Praha
Vznik: listopad 1999
Počet členů: 102 (v říjnu 2001)
(z toho 20-30 aktivních)
Měna: Chechtáky
Kontakt: LETS, Agentura GAIA
Lublaňská 18
120 00 Praha 2
02 / 2251 9734
gaia@ecn.cz
<http://www.ecn.cz/gaia>

Poznámka: Pražský LETS funguje jako jedna z aktivit Agentury GAIA, více informací (včetně článku o LETS) viz <http://www.ecn.cz/gaia/proj/proj6.html>

ROZLET - Rozmarýnkový LETsystém

Region: Brno
Vznik: podzim 1999
Počet členů: přibližně 30 (v listopadu 2001)

Měna: letnička
(„jednoletá rostlina“ = cca 1 minuta práce)

Kontakt: Alena Suchánková
05 / 4924 8111
bedrunka2008@seznam.cz

Poznámka: Zakladatelem ROZLETU je mezinárodní sdružení Permakultura (CS). Rozmarýnek je kontaktní místo pro vyvěšení nabídek a poptávek.
(Rozmarýnek je detašované pracoviště Lipky - domu ekologické výchovy, které vzniklo na Rozmarýnové ulici v Brně-Jundrově. Vzniká zde ukázková permakulturní zahrada a scházejí se tu kromě dětí i lidé, kteří se zajímají o trvale udržitelný způsob života - tedy permakulturu.)

Slovensko:

1) Mašekov mlyn, Vrábľe

Pôsobenie

Popis LETS a časová banka, prepojenie na produkciu biofarmy Mašekov mlyn

Vznik 1. januára 2002

Mena VEURO (= 1 hodina alebo 40 Sk)

Spojenie **NitraNet**, o. z.
Mašekov Mlyn č. 226
Horný Oháj
952 01 Vrábľe Igor Darnadi
e-mail: Igor.Darnadi@centrum.sk

2) Pôsobenie Bratislava

Popis LETS skupina pôsobiaca v Bratislave a okolí

Vznik 26. októbra 2001

Mena Kopa (=1 hodina práce alebo 60 Sk)

Spojenie **Svojpomoc**, voľné združenie
Robert Zelník
Kominárska 6
831 04 Bratislava
e-mail: zelnik@mail.viapvt.sk
WWW-stránka: www.lets.sk/svojpomoc

3) Rajecké Teplice

Pôsobenie

Popis Časová banka primárne zameraná na deti a mládež

Vznik 2. februára 2001 (skúšobna forma od septembra 2000)

Mena Prašulák (=1 hodina)

Spojenie **Kultúra**, o. z.
Rajecká cesta 13
013 13 Rajecké Teplice

tel./fax: 0823-5494021
e-mail: ozkultura@nexta.sk

4) Košice

Pôsobenie BioLETS

Popis Semienka, sušené ovocie, medovina, zelenina a ovocie, sušené bylinky, jablčný ocot, džemy, liečivé oleje a sirupy, domáce kečupy, priesady, slamienky či iné sušené kvety, domáce kompóty, trsy rastlín na rozmnožovanie, liečivé byliny a koreniny, ale aj malé remeselnícke výrobky (košíky, drevené lyžičky a pod.)

Mena Spokojnosť oboch vymieňajúcich si

Spojenie **Sosna**, o. z.
Silvia Szabóová
Pražská 2
040 11 Košice
tel.: 055-6446114
tel./fax: 055-6445124
e-mail: sosna@changenet.sk
WWW-stránka: www.changenet.sk/sosna

5) Pôsobenie Zaježová

Popis LETS Zaježovských novolazníkov

Vznik v máji 1999

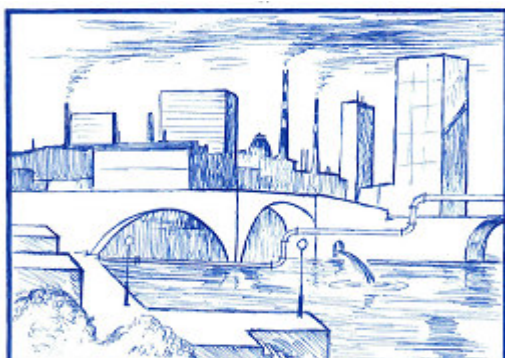
Mena JEŽ (= 1 hodina)

Spojenie **Pospolitosť harmonického života**, o. z.
Igor Chyra
Zaježová 132
962 63 Pliešovce
e-mail: ichy@changenet.sk

Tyto informácie boli prevzaté z webových stránok lets.ecn.cz a lets.sk s laskavým svolením jejich provozovateľů v roce 2005.

Kapitola 4): Jak začít s LETS ?

Oficiální kuchařka neexistuje. LETS je místní systém a vychází z místních podmínek. Navrhněte si ho tedy „na míru“.

Případá mi nejvhodnější začít citátem z článku, který napsal Karol Končko, učitel a jeden ze zakladatelů Asociace Permakultura (CS).

„Skutočné bohatstvo sa meria kvalitou života, a tá závisí hlavne na zdraví, množstve pozitívnych zážitkov, príjemných vzťahoch, zmysluplnej práci, unútornej radosti, hojnosti priateľov, hĺbke prežívania a porozumenia. Tieto veci môžu závisieť aj od peňazí, najmä keď ich máme menej, ako je treba na zaplatenie povinných účtov, ale peniaze ich zásadne nedokážu kúpiť v pravom slova zmysle, to znamená, že aj keby sme boli miliardári, nie je to zárukou, že tieto veci nutne dosiahneme.

Permakultúra nie je slepá k dnešným problémom sveta, ale namiesto protestovania a sťažovania si hľadá riešenia, ktoré vedú priamo k skutočnému bohatstvu. Hovorí, nepožadujte od druhých, aby robili to, čo chcete vy, ale naopak, začnite to robiť sami. Ak spoločnosť nevie či nechce robiť to, čo chcete vy, vytvorte si so sebe podobnými novú spoločnosť podľa vlastných predstáv vy sami. Dnešná ľudská civilizácia, ako celok, je neudržateľná: všetky jej základné aktivity sú v priamom protiklade k princípom života, v náručí ktorého žije. Ak to chcete zmeniť, nepočítajte, že to zmenia politici, učelia, vedci, lekári, vojaci, faráři či nadnárodné spoločnosti. Oni za stav vecí aj tak nenesú väčšiu zodpovednosť, ako tí, ktorí ich kritizujú. Vymeňte si s nimi miesto, a nič sa nezmení.

Chyba je v dizajne dnešnej konzumnej spoločnosti, ale zmeniť to môžu len tí, ktorí to už pochopili a chcú žiť inak - tí, ktorí túžia po skutočne bohatom živote - a len tak, že sa spoja a spoločnými silami vytvorí nový dizajn spoločnosti. Táto nová spoločnosť môže mierumilovne koexistovať v rámci dnešnej spoločnosti, pretože ju nijak neohrozuje: ak niečo v nej ohrozuje, tak len jej choroby, biedu, a utrpenie.“
(*1 Karol Končko, Fénix č. 1/99)

Jako pomoc vám tato publikace vám nabízí dvě možnosti:

Bud' kontaktujte některou z adres

www.permanet.cz

www.rozletse.cz

www.zivo-byti.cz

nebo zmobilizujte síly své a svých přátel a založte si vlastní skupinu. K tomu vám můžeme nabídnout své zkušenosti. Ujišťuji vás, že už teď víte o LETS mnohem víc, než na začátku my.

Základem je chuť alespoň tří až pěti lidí, věnovat se práci spojené s organizováním a evidencí výměn a pár lidí, kteří se „do toho“ chtějí pustit. Stejně je to něco, co v našich zemích je ještě poměrně běžné - vzájemná bezplatná výměna oblečení a sportovních potřeb po dětech, odložených věcí, jako jsou šicí stroje, žehličky, knihy, hlídání dětí, zalévání květin o dovolené... Je jen potřeba pustit uzdu fantazii a přijít na to, jakými dalšími způsoby si můžeme být navzájem užiteční.

1) Nejdříve je potřeba sestavit **svůj osobní** seznam toho, co potřebujeme, a co naopak můžeme ostatním nabídnout - říká se tomu POPTÁVKY A NABÍDKY.

Příklad:

POPTÁVKA

ČLEN 1 MED

ČLEN 7 KOMPOTY

ČLEN 2 POHLÍDAT DÍT

ČLEN 6 POHÁDKOVÉ KNIHY

ČLEN 9 VÝUKA ANGLIČTINY

NABÍDKA

ČLEN 5 NESTŘÍKANÁ JABLKA

ČLEN 3 UPEČU DORT
ČLEN 4 MASÍROVÁNÍ

ČLEN 8 UPLETU SVETR
ČLEN 10 POMOHU NA ZAHRADĚ

- 2) Hned nato vznikne potřeba **pravidel**, na jejichž základě to celé funguje.
- 3) Potom je nutné sestavit **adresář** členů, aktuální a snadno dostupné kontakty, potřebné pro zdárný průběh výměnných transakcí.
- 4) Neplatíme penězi, ale **imaginární jednotkou výměny** - např. letničkami, žaludy, růžovými, chechtáky, zeměkoulemi apod.
- 5) K evidenci jednotlivých výměn slouží **šek**, vyplní jej ten, kdo si výměnu objedná a doručí jej administrátorovi skupiny.
- 6) Jak získat další členy? Dobrá zkušenost se předává snadno. Každý z vašich členů se rád občas pochlubí svým příbuzným a přátelům.

To je pro začátek vše. LETS je obchodní systém, který má nejnižší náklady na provoz, protože v něm odpadá nutnost manipulace s penězi. V malé skupině je možný i bez použití techniky.

Pro pokročilejší:

- *) Pro dobrý přehled ve skupině je užitečná **příhláška** jednotlivých členů, která je uložena u administrátora.
- *) Pro kvalitní fungování skupiny je vhodné:
 - vyvěšení seznamu nabídek a poptávek na snadno přístupném veřejně místě
 - pravidelné zasílání seznamu nabídek a poptávek jednotlivým členům 1x měsíčně. Nejlépe e-mailem, skoro každý už má možnost přístupu k internetu. Pro zasílání poštou je vhodné vyžadovat nějakou formu příspěvku - např. 70,- Kč ročně nebo 12 nadepsaných obálek se známkami.
- *) Pro udržení zájmu je vhodné pořádat podpůrné akce - burzy, besedy se zajímavými hosty, udržovat kontakty s ostatními skupinami, předávat zkušenosti dál. Od věci nejsou ani občasné schůzky aktivních členů - něco jako rada.
- *) Po nějaké době je vhodné vystřídat administrátora. V aktualizaci a rozesílání seznamů nabídek a poptávek se mohou jednotliví aktivní lidé střídát.
- *) Jak kvalitní komunikace probíhá mezi aktivními členy, taková je kvalita fungování skupiny. (Ale to přece všichni víme, ne?)

K hlubšímu zamyšlení:

Podle informací, které mám z britské skupiny v New Castle, je LETS ve své podstatě výměnou věcí. Výměna služeb probíhá pomocí tzv. Časové banky. Skupiny, fungující u nás, jsou vlastně křížencem obojího. Vyměňujeme věci i služby a názvy a škatulky nás vůbec netrápí. Při hlubším pohledu však zpozorujeme určitý rozdíl. Výměna věcí za věc je jistě hezkou myšlenkou, ale zůstává v úrovni hmoty. Může ji provozovat kdokoliv, kdo pochopí výhodnost této možnosti.

Časová banka jde ve své filozofii dál. Člověk v ní dává k dispozici ostatním, komunitě, svůj čas. Čas měří každému stejně. Jedna hodina života právníka má stejnou hodnotu jako jedna hodina života uklízečky nebo důchodce. Hodnocení člověka se zde nemusí odvíjet podle bohatství, komerční úspěšnosti jeho profese, rasy, pohlaví... Respektuje i rozdíly ve výkonnosti jednotlivců. Mizí zde status ekonomicky neaktivních jedinců a stírá se důležitost formálních rozdílů mezi lidmi. Hodnota člověka najednou spočívá v jeho skutečném přínosu pro ostatní. V tom, co umí, v tom, kolik času je ochoten věnovat práci pro ostatní. Časová banka tyto vytvořené hodnoty eviduje, a tak vlastně shromažďuje bohatství, které její členové vytvořili. Komunita má potom takovou hodnotu, jak velké množství času do práce pro ni její členové vložili. Potom není tak důležité, jestli si všichni ten čas vybrali zpátky

nebo ne. Ten čas je prostě darován a pohromadě tvoří „pole dobré energie“. Důležitý je dobrý pocit, který z toho můžeme mít - samozřejmě pokud věnujeme pouze ten čas, který si můžeme dovolit pro tyto účely „obětovat“.

Kapitola 5): LETS v současné době **Moje zkušenosti z 10 let života s LETS u nás** **2004-2014**

Když jsem v roce 2004 přebírala administraci brněnské skupiny ROZLET, netušila jsem, jak dlouho bude trvat, než myšlenka LETS, podle mě úplně jednoduchá a samozřejmá, pronikne do vědomí a života lidí u nás. Tenkrát nás byla malá skupina okolo permakultury, která pár let mezi sebou celkem úspěšně vyměňovala různé věci a služby za virtuální měnu. Rozšíření skupiny jsme se trochu báli. Jednak se nám moc nechtělo dávat důvěru úplně cizím lidem, které nikdo neznal, a tak jsme raději zůstali u výměn mezi známými. Také jsme tenkrát neměli tušení o prostředcích, jakými by se dal velký nárůst skupiny zvládnout. Během času u nás došlo k podobnému vývoji jako u LETS skupin z Prahy a Českých Budějovic. Omezený počet členů měl omezené nabídky a prvotní nadšení členů i organizátorů se postupně vytrácelo, až se vytratilo úplně. Skupiny se rozpadly nebo zastavily svoji činnost, případně pokračovaly dál ve výměnách, vzniklých na základě nově utvořených vazeb, kdy lidé necítili potřebu výměny evidovat.

Během dalších let přišlo několik nabídek na zřízení webových stránek s účetním softwarem, ale všechny ztroskotaly na nedostatku zkušeností a velkém soustu, které to programátory představovalo. Úspěšně stránky zrealizoval až Lech Gattnar z Karviné. Jeho záměr rozběhnout celorepublikový LETS ale ztroskotál na podmínce povinného ročního poplatku, který sice nebyl vysoký, ale pro naše lidi, neoplývající díky spoustě podvodných nabídek důvěrou v nové věci, představoval nepřekonatelnou překážku.

Většina bývalých členů ROZLETU si také myslela, že podobné věci se mají dělat z nadšení a zadarmo, ale péče o skupinu s provozem zdarma se nikdo z nich nakonec neujal. S podobným postojem jsem se nakonec setkala i na semináři Demokratické ekonomiky v Hostětíně, kde z diskuse víceméně vyplynulo, že na LETS u nás nejsou podmínky a lidi mu nevěří, mají jinou mentalitu.

V této době jsem spolupracovala na několika diplomových pracích o LETS. V roce 2008 jsem se za naše občanské sdružení PermaNet zúčastnila konference Sociální ekonomika a zapojili se do sítě Thessea. Dospěla jsem ale pomalu k závěru, že LETS u nás opravdu zatím není potřeba. Lidi kolem mě měli čím dál méně času a zřejmě měli i relativně dost peněz, takže je k nepeněžním výměnám nic nemotivovalo. Rozhodla jsem se počkat na dobu, kdy LETS bude skutečně potřeba- tedy lidi budou mít méně peněz a bude přibývat lidí, kteří budou mít víc času. Že podobný vývoj nastane, očekávali kromě našich politiků snad úplně všichni.

S postupující hospodářskou krizí v roce 2008 se začali zájemci o účast ve skupinách LETS opravdu ozývat. Říkala jsem jim, že pokud LETS chtějí, musí pro to něco udělat a sami si ho zorganizovat. Tak se ke konci roku 2010 vytříbila skupina čtyř lidí, kteří s pomocí dalších přátel nakloněných změnám v našich životech začali s rozběhem organizace LETS.

Spolupráce s pražskou skupinou alternativní ekonomiky na překladu Open source software Cyclos (www.projectcyclos.org) přinesla svoje ovoce a na jaře 2011 byly spuštěny stránky

www.rozletse.cz, na kterých je provozována brněnská skupina i skupiny v letech 2012 a 2013 na Valašsku, Jesenícku a v Ostravě. Také je v provozu jihočeská skupina na www.budsob.cz. Další skupiny LETS si nepřejí aby se o nich psalo, což je třeba

respektovat. Vznikají i zanikají, jsou tvůrčí, svébytné a originální... A TAK TO MÁ BÝT.

Za zmínku stojí ještě jedna myšlenka, která začíná nabývat na síle, a to je

Hearth.net

(www.hearth.net). Ekonomika daru, která nepotřebuje už ani virtuální měnu, funguje na principu vytváření sociálního kreditu uživatelů. Obnovuje přirozenou lidskou schopnost si pomáhat navzájem a sdílet, tak jak to ještě místy funguje v chudých oblastech na venkově. Její vývoj je klikatý a pomalý, ale to že byla vytvořena u nás mi dává pocit, že v naší zemi ještě existují velcí duchové a že nějakou naději na dobrý život přece jen máme.

Kapitola 6): Právní rámec činnosti LETS

LETS je aktivita, která probíhá na základě svobodné dohody lidí - jejich účastníků. Podle našich zákonů nepodléhá žádné povinnosti zaregistrování, ohlášení, povolení... Není občanským sdružením, nadací ani podnikatelským subjektem.

Přesto v souvislosti s činností skupin LETS vzniká otázka:

Jde přece o obchodní systém! Jaké jsou z něho daňové povinnosti a kdo je platí?

Odpověď ponechme daňovým odborníkům: Daně v LETS

Protože se v LETS k obchodování používá vlastní - z hlediska státu neformální - měna, vzniká často otázka, zda tím nedochází k daňovým únikům. Odpověď lze nalézt v následující článku (převzato z Měsíčníku českobudějovického Letokruhu, č. 11; k nahlédnutí [zde](#)):

Právní rámec činnosti Letokruhu

Během existence Letokruhu se nám pravidelně vracela otázka, jaký je právní rámec činnosti Letokruhu z daňového hlediska. Letokruh i nadále zůstává neformálním sdružením, které nemá právní subjektivitu, a tudíž je každý člen Letokruhu sám zodpovědný za případné zdaňování z činnosti zprostředkované pomocí Letokruhu. Za pomoci daňového poradce se nám podařilo zjistit tyto podrobnosti:

Podle § 3 odst. 1 písm. e) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění (dále jen „zákon“), se na jednotlivé členy Letokruhu jako na každého jiného občana vztahuje **povinnost zdaňovat tzv. ostatní příjmy**. Zákon však stanoví určitá **osvobození od daně**, která se vztahují mj. na:

1. Příjmy z prodeje movitých věcí (§ 4 odstavce 1 písm. c) zákona). Osvobození se nevztahuje na příjmy z prodeje motorových vozidel,

letadel a lodí, nepřesahuje-li doba mezi nabytím a prodejem dobu jednoho roku.

2. Příjmy z příležitostných činností nebo příležitostného pronájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby, která není provozovaná podnikatelem (samostatně hospodařícím rolníkem) do výše odpovídající 10 000 Kč ve zdaňovacím období (§ 10 odstavec 3 písm. a) zákona).

Z výše uvedeného vyplývá, že příjmy z prodeje movitých věcí nejsou vůbec zdaňovány, s výjimkou prodeje aut, letadel nebo lodí méně než rok starých. Rovněž příjmy ze služeb, které nejsou poskytovány jako podnikatelská činnost, zdanění nepodléhají, pakliže součet těchto příjmů a dalších ostatních příjmů¹ za rok nepřesáhne 10 000 žaludů/korun.

K posouzení, zdali někdo z nás překročil tento limit za rok 2000, Vám pomůže přehled obratu vydaný v minulém měsíčníku. Z částky evidovaného obratu se ale samozřejmě musí odečíst jak výdaje (když jste si něco za žaludy koupili nebo si nechali pomoci), tak žaludové příjmy z prodaných movitostí, které se ve většině případů nezapočítávají (viz bod č.1). Co se týče samotných žaludových příjmů, lehce z přehledu zjistíte, že nikdo z nás zdaleka nepřekročil stanovený limit 10 000. Pro celkové posouzení se ale žaludové příjmy musí sečíst s případnými dalšími příjmy mimo Letokruh spadajícími pod kategorii „ostatní příjmy“. Jak už bylo dříve uvedeno, odpovědnost za daňové přiznání při případném překročení limitu má každý člen Letokruhu sám za sebe.

¹ - Další typy ostatních příjmů jsou uvedeny [v měsíčníku č.11](#) (podle § 10 v zákoně).

Na LETS nejsou naše instituce dosud připraveny. Pro jistotu tedy ještě jeden zdroj informací, trochu obecnější:

Daně v ČR: Příležitostné příjmy

Jak je tomu obecně v České republice při placení daní např. z prodeje nasbíraných bylin či borůvek, zjišťoval Martin Sobotka z Českého rozhlasu. Následující text je přepisem vysílání ČRo1 - Radiožurnálu z 2. 11. 2001 (15:50).

Na podzim se více než jindy neprodává všelijaké zboží jen na trzích nebo v obchodech. Burčák, houby nebo jablka můžeme koupit také u cesty. Zvídavého kupce nebo i prodejce může napadnout otázka, platí se z prodeje jablek ze zahrádky vůbec nějaká daň? Odpověď

získal Martin Sobotka od vedoucí oddělení daně z příjmu fyzických osob Finančního ředitelství v Plzni, Moniky Sušánkové.

Záleží na tom, jaký příjem z toho dosáhli. Jedná se totiž

o příležitostné příjmy a tyhleto příležitostné příjmy jsou do výše 10 000 korun ročně osvobozené. Nejsou to tak úplně jenom tyhleto příjmy, ale je třeba k tomu přičíst ještě další příležitostné příjmy, takže když bude třeba člověk prodávat nějaké své přebytky ze zahrádky, a zároveň třeba půjde pomoci svému sousedovi se stavbou rodinného domku a dostane za to od něho nějakou odměnu, tak tyhleto příležitostné příjmy musí všechny sečíst dohromady.

A v případě, že třeba nasbírám bylinky za víc než 10 000 a prodám je, jak mám potom postupovat?

Tak už budete mít povinnost podávat daňové přiznání, protože povinnost podat daňové přiznání má každý, když jeho příjmy přesáhnou deset tisíc a nejsou od daně osvobozené. A tyhleto příjmy uvedete do daňového přiznání. Pokud máte ještě nějaké jiné příjmy - třeba ze zaměstnání a podobně, tak tam uvedete i tyhleto příjmy a přiznání budete podávat po skončení roku do 31. března dalšího roku.

Platí ta hranice 10 000 pro všechny občany?

Těch 10 000, o kterých jsem se tady zmínila, to jsou vlastně dva různé desetitisíce. Jedno je výše příležitostných příjmů pro to, aby ty příjmy byly osvobozené, a když zjistíme, že tedy se už do téhleto hranice nevejdeme, když ty příjmy třeba ze sběru těch bylinek nebo ze sběru borůvek přesáhnou těch 10 000, třeba dosáhnou patnácti tisíc, tak už ta povinnost podat daňové přiznání je vždycky.

Prakticky to bude třeba tak, že člověk bude prodávat třeba ty bylinky a bude mít příjem třeba 6 000. A protože se vejde do té hranice deseti tisíc, tak tyhleto příjmy z prodeje bylinek budou od daně osvobozené. A zároveň tenhleto člověk bude mít třeba příjem z pronájmu nějaké nemovitosti. Třeba 10 000. A protože těch prvních 6 000 za bylinky měl od daně osvobozené, tak nebude mít povinnost podávat daňové přiznání a uvádět tam ani ty příjmy z pronájmu té nemovitosti, protože kromě osvobozených příjmů měl další příjmy (ty byly z toho pronájmu) a nepřesáhly těch 10 000. A tím pádem vůbec nemá povinnost

podávat daňové přiznání.

Většina příležitostných prodejců tak podle Moniky Sušánkové z plzeňského finančního ředitelství státu nic platit nemusí.

Tento článek včetně zvukového souboru je materiál vyrobený Českým rozhlasem Plzeň.

Ačkoliv není v rámci LETS používána oficiální (národní) měna, jsou zisky z obchodování v místní měně příjmem, jako by tomu bylo při obchodování v korunách. Doporučuje se tedy přepočítat částky z místní měny (např. žaludů) na ekvivalent v národní měně (koruny), a v ní popřípadě odvést daň (místní měnu úřady v ČR neakceptují).

Ivan Jakubec

1. 12. 2001

Tyto informace byly převzaty z webových stránek lets.ecn.cz s laskavým svolením jejich provozovatele V ROCE 2005 A SLOUŽÍ PRO ILUSTRACI POHLEDU NA VĚC.

V SOUČASNÉ DOBĚ JE HRANICE NEDANĚNÉHO PŘÍJMU 30 000KČ NA DAŇOVÉHO POPLATNÍKA ZA ROK, COŽ PRO RODINU S DVĚMA RODIČI MŮŽE BÝT UŽ CELKEM ATRAKTIVNÍ „INJEKCE“.

Tolik pro klidný spánek. Otázka vyčíslení peněžní hodnoty většiny transakcí, které v LETS probíhají, je přinejmenším diskutabilní. Kolik bychom si měli počítat ze zalévání květin sousedům během jejich dovolené? Kolik by nám měla zaplatit maminka na mateřské dovolené, která si přijde jen tak popovídat, protože manžel je do večera v práci a příbuzní bydlí daleko? Jakou hodnotu má pro finanční úřad stará truhla, vhodná pro děti na skautský tábor?

Pokud budeme při svém provozování LETS používat zdravý rozum, je reálná šance nedostat se do problémů s finančním úřadem. Pokud bychom chtěli systém rozšířit o podnikatelské aktivity, např. pohostinské služby, částečně hrazené penězi, částečně v měně LETS, je zajisté moudré poradit se s právníkem a daňovým poradcem. To je ovšem zodpovědnost poskytovatele těchto služeb.

Praktické zkušenosti z Kanady

ANO, ale...

Jediný inteligentní důvod, proč nedělat něco, co vypadá dobré, je riziko, že si při tom můžeme ublížit nebo že ublížíme někomu jinému.

Specifické riziko účasti v jakémkoliv peněžním systému je v tom, že nám zůstane hromada nepoužitelných peněz poté, co jsme sami odevzdali určitou hodnotu.

První rada pro bezpečnou účast v LETSystému tedy zní: nikdy nedávejte za růžové něco, co potřebujete, nebo něco, co musíte obnovit platbou v hotovosti.

Nikdy nedarujte to, co si nemůžete sami dovolit.

Jestliže pak máte růžový kredit a nemůžete jej utratit tak, jak byste si přáli, alespoň jste nepřišli o nic esenciálně důležitého.

Toto neznamena, že byste se úplně měli vyhnout riziku. Vskutku, často zjistíte, že se riskovat vyplácí.

Tady jenom dáváme definici nejbezpečnějšího přístupu k použití LETSystému v první fázi, kdy ještě nejste zcela přesvědčeni o jeho hodnotě.

System osobních peněz, operující kolem nulové rovnováhy, udržuje neustále kolem poloviny členů ve stavu dluhu. Tihle lidé jsou v případě selhání systému bez jakéhokoliv rizika. Žádný jiný peněžní systém nenabízí takovou jistotu.

Tedy je naprosto bezpečné používat růžové peníze, jestliže:

a: nikdy neobětujete možnost vydělat si hotovost místo růžových,

b: buďto:

- udržujete svůj účet stále v debitu,

- anebo přijmete růžové jenom za věci, které jste schopni pokládat za bezcenné nebo které byste oželeli.

Způsob, jak získat z LETSystému hodnoty, je starat se o sebe. Postarejte se nejdříve sami o sebe, než se začnete starat o druhé.

Když utrácíte růžové koruny, utrácíte své vlastní příjmy. Jestliže neplatíte za věci a služby více, než si myslíte, že jsou hodny, a nerozdáte svůj čas a energii za méně, než si myslíte, že je hodno, jak byste pak mohli prodělat?

Nejlepší je nejdříve se naučit růžové peníze vydělávat, abyste poznali jejich cenu na své kůži. Vydělání růžových peněz nemůže nikdy být problémem.

Starost, že můžeme nějak ublížit jiným, nemůžu vzít vážně. A pak, tolik starostí ohledně ubližování skrze LETSystém dost těžce můžou obhájit lidé, kteří bez výčitek svědomí užívají konvenční peníze.

Jediné, co si zaslouží hlubší analýzu, je názor, že celá věc je nějakým zvláštním způsobem nebezpečná. Tento názor tedy lze očekávat, že se objeví:

*Nebude se „jim“ to líbit, a „oni“ to zatrhnou, a budou zlí.

Bude užitečné přesně určit, kdo to jsou „oni“, proč se „jim“ to nebude líbit, a co „oni“ můžou udělat, aby to zatrhli.

Když to „vy“ zjistíte, dejte „nám“ vědět. Můžeme vás ujistit, že „oni“ neznamena velký byznys, ani banky, ani vlády, ani odbory, stejně tak jako to nejsou organisovaná náboženství, nebo organisovaný zločin. Každý, kdo dovede používat peníze, a dovede ocenit, když jich bude mít víc, musí získat.

*Daleko realističtější, nicméně stejně nepodložená je obava, že použití našich vlastních peněz nějakým způsobem ohrozí veškeré naše zaběhané jistoty a zvyky se zhroutí do propasti.

Je naprosto jasné, že celý náš peněžní systém je již docela dlouhou dobu podepírán jedine naším vírou. Jestliže dovedeme tak dlouho viset ve vzduchoprázdnu bez opory, proč bychom to nedovedli lépe, kdybychom to dělali vědomě? Proč bychom neměli být schopni používat jednoduchý, sebe-udržující systém, když jsme dovedli přežít v

náručí toho těžkopádného monstra? Ustanovení LETSystému by fakticky stabilizovalo právě tyto naše instituce, zrovna se nacházející na okraji neopravitelného kolapsu.

Vztah mezi osobními a konvenčními penězi velice připomíná biologickou symbiózu, kde každý účastník vztahu pozitivně přispívá rozvoji toho druhého. Nebo to můžeme přirovnat k dobrému manželství, když muž a žena jsou více, než co by mohli být o samotě, bez toho, aby ztratili svou vlastní identitu.

Starost, že je vždy nutné mezi sebou soupeřit nebo někoho ohrožovat, vyplývá z velmi zjednodušeného pohledu na to, jak věci skutečně pracují, v přírodě stejně tak jako v lidské společnosti.

Jedna z nesmyslných reakcí je, že LETSystém není naprosto bezpečný. Vždyť ani kolo není naprosto bezpečné. Když už jsme u toho, ví někdo o existenci něčeho, co by bylo absolutně bezpečné?

Fritz Schumacher uvádí, že „Gándí jednou kousavě poznamenal: „Každý hledá systém, který by byl tak dokonalý, že by nikdo uvnitř nemusel být dobrý“.

Nebo někdo si může myslet, že konvenční systém má stále možnosti různých vylepšení, takže LETSystém nemusí být zrovna to nejlepší, co bychom měli dělat.

Velice pravděpodobně.

Ale osobně zatím nevidím na scéně nic lepšího.

(*5Upraveno podle originálních textů **LETSystému**, vyvinutého **Landsman Community Services Ltd.**

375 Johnston Avenue

COURTENAY B.C.

V9N 2Y2 CANADA

tel. +1-604-338-0213 / 0214 @ 1992 E.T.Company)

Linky na www-stránky- Z ROKU 2005

- [Ithaca hours](#)
- [GM LETSsystems - the Home Page](#)
stránky autora LETS Michaela Lintona
- [LETS Connect Home Page](#)
magazín o LETS
- www.lets.net
zaujímavé stránky o LETS, on-line databázové riešenia
- [John C. "The Banking Systems Engineer" Turmel](#)
popredný kanadský aktivista a propagátor myšlienky LETS
- [General Agreement on a New Economy](#)
vyhlásenie o novej ekonómii
lets.ecn.cz
informácie o LETS v ČR
- [Letokruh](#)
LETS komunita pôsobiaca v Českých Budějoviciach a okolí
- [Neoekonómia](#)
podrobne rozpracovaná teória o možnej (a nevyhnutnej) ceste vývoja spoločnosti
- [The E.F Schumacher Society and Library on The Net](#)
E.F. Schumacher je autorom známej knihy "Small Is Beautiful"

- [Transaction Net](#)
popis viacerých alternatívnych ekonomických systémov
- [Turmel: LETS Urls around the world](#)
linky na LETS komunity a stránky z celého sveta
- www.fornax.sk/lets
www.lets.miesto.sk
prvé pokusy o vytvorenie virtuálnej LETS komunity

www.cyclos.org – současný OPEN SOURCE hojně využívaný ve světě i u nás (2014)